

Skjemainformasjon

Skjema	Norges dokumentarv - nominasjonsskjema
Referanse	1004169
Innsendt	20.06.2014 09:47:48

Sammendrag

Sammendrag

Tittel på dokument(er)/arkiv(er) som nomineres

Det eldste bevarte brevet på gammelnorsk - Kong Filippus Simonssons vernebrev for Hovedøya kloster ca. 1207-1217

Sammendrag (maks 3000 tegn)

Brevet skrevet på pergament, er lite og uanselig, men enestående i sitt slag. Det er det eldste norskspråklige brevet som er bevart, og det er også det eldste norske kongebrev som er bevart i original.

Brevet er en advarsel fra kongen til folk i Mossedal (nå Hobøl i Østfold) om at de ikke må prøve å frata munkene i klosteret på Hovedøya den delen av gården Asper i Follo som kong Inge har gitt dem, og som Simon lagmann har tilkjent klosteret. Kongen truer med streng straff for dem som gjør munkene skade.

Brevet er ikke datert, men det er utstedt i Filippus Simonssons regjeringstid 1207-1217. Filippus var den siste kongen som hadde sitt utspring i baglerflokken, det kirkepartiet som sto mot kong Sverre i borgerkrigstiden. Filippus var konge samtidig med Inge Bårdsson, kong Sverres nevø.

Brevet har vært beseglet. Det som trolig var kongeseglet, er forsvunnet, bare spaltene etter remmen viser hvor seglet har vært festet.

Brevet gir det eldste eksemplet på norsk brevskrift og brevspråk, og er derfor av betydelig interesse både språkhistorisk og skrifthistorisk (paleografisk). Det er en kongelig stadfesting av en avgjørelse tatt av lagmannen. Brevet er viktig som rettshistorisk dokument. Det viser et stadium i utviklingen av lagmannens funksjon fra å være "rettsbelærer" til å bli dommer.

Opplysninger om søker

Opplysninger om søker

Navn på søker	Riksarkivet
Søkers tilknytning til den nominerte dokumentarven	Riksarkivet er eier av dokumentet

Kontaktperson(er)

Navn	Gunnar Ingolf Pettersen
Stilling	Førstearkivar
E-postadresse	gunnar.pettersen@arkivverket.no
Telefonnummer	22 02 27 04

Fullmaktserklæring

Jeg bekrefter at jeg har fullmakt til å nominere dokumentarven som beskrives i dette nominasjonsskjemaet til Norges dokumentarv

Navn	Øyvind Ødegaard
Stilling	Avdelingsdirektør
Institusjon	Riksarkivet

Identifikasjon og beskrivelse

Identifikasjon og beskrivelse av dokumentarven

Nøyaktig tittel på dokumentarven, omfang, datering (ytterår) og navn på institusjon/organisasjon som skal stå på et eventuelt diplom

Vernebrev fra kong Filippus Simonsson for Hovedøya Kloster 1207-1217.

Dokumentet er udatert, men utstedt i kong Filippus' styringstid, 1207-o. juli 1217. Dokumentet er skrevet av en noe ustø (rask?) skriverhånd med jerngallusblekk på en pergamentseddel. Skriftformen er vanlig brevskrift (kursivskrift). Formatet er 5,5 x 14 cm. Dokumentet var opprinnelig beseglet med ett segl, som nå mangler. Skrift og pergament er i god forfatning.

Navn på institusjon/organisasjon som skal stå på et eventuelt diplom:

Riksarkivet.

Visuell dokumentasjon

- Arkivet_er_underlagt_felles_regler_for_adgang_og_bruk.doc
- NRA_dipl_perg_1207_1217.tif

Kataloginformasjon/arkivbeskrivelse/arkivreferanse

Proveniens (opprinnelse)

Kataloginformasjon:

Dokumentet er katalogisert i katalog over Riksarkivets diplomsamling.

Arkivreferanse:

NRA, EA-5965 Riksarkivets diplomsamling, Dipl. perg. [1207-o. juli 1217].

Dokumentet kommer høyst sannsynlig fra Hovedøya klostres brevkiste - altså fra klosterarkivet. Det er blant de første dokumentene som kom til Riksarkivets diplomsamling.

Bibliografi

Dokumentet er trykt i Diplomatarium Norvegicum, bd. I, nr. 3, Norske middelalderdokumenter nr. 16, F. Hødnebo: Norske diplomer til og med år 1300, nr. 3, med faksimile. Brevet er registrert og kommentert i Regesta Norvegica, bd. I, Oslo 1989, nr. 398. Det er ofte brukt som illustrasjon i språkhistoriske og paleografiske verker.

Støtteerklæringer

Støtteerklæring

- Arkivet_er_underlagt_felles_regler_for_adgang_og_bruk.doc
- NRA_dipl_perg_1207_1217.tif

Juridiske forhold

Juridiske forhold

Hvem eier dokumentarven? Oppgi navn og kontaktinformasjon.

Navn	Riksarkivet
Adresse	Postboks 4013 Ullevål stadion, 0806 Oslo
Telefon	22 02 26 00
E-post	riksarkivet@arkivverket.no

Hvem forvalter dokumentarven? Oppgi navn og kontaktinformasjon.

Navn	Riksarkivet
Adresse	Postboks 4013 Ullevål stadion, 0806 Oslo
Telefon	22 02 26 00
E-post	riksarkivet@arkivverket.no

Tilgang

Vil det være faktorer som begrenser offentlig tilgang til dokumentene? Beskriv dem i så fall nedenfor.

Dokumentet er underlagt Arkivverkets felles regler for adgang og bruk. Dokumentet er fotografert, og publikum vil normalt henvises til fotografiet.

Opphavsrett

Beskriv den opphavsrettslige statusen til dokumentarven.

Ingen har opphavsrett til materialet.

Vurdering opp mot utvelgelseskriteriene

Vurdering opp mot utvelgelseskriteriene

Autentisitet

Det er aldri blitt stilt spørsmål ved brevets autentisitet.

Nasjonal betydning

Vernebrevet dokumenterer baglerkongenes herredømme i Viken. Kongens stadfesting av en lagmannsorskurd er viktig da dette viser et stadium i utviklingen av lagmannsorskurden fra å være lagmannens "rettsbelæring" til å få domskaraktet.

Tilleggs-kriterier

Dokumentenes nasjonale betydning må bli bekreftet gjennom ett eller flere av disse kriteriene

Tid

Da Filippus Simonsson, den siste baglerkongen, døde sommeren 1217, markerte dette slutten på samkongedømmet i Norge. Filippus hadde hersket over Sørøst-Norge fra 1207 av, og vernebrevet viser ham som utøver av kongsmakt. Brevet gir et innblikk i striden om knappe ressurser mellom på den ene side en økonomisk overklasse - kirkelig og verdslig aristokrati - på den annen side bøndene, som opplevde stadig økte økonomiske krav.

Sted

Mennesker

Brevutstederen, Filippus Simonsson, bar kongens navn i det østnorske baglerriket fra 1207, og han må være død midtsommers 1217. Filippus var søstersønn av biskop og baglerhøvding Nikolas Arnesson. Den kong Inge som nevnes i brevet, skulle kunne være baglerkongen Inge Magnusson (1196-1202). Mest sannsynlig er det likevel tale om Inge Haraldsson Krokrygg (1136-1161) siden det er registrert andre tilsvarende gavebrev til Hovedøya kloster fra hans hånd.

Emne og tema

Form og stil

Sosial, åndelig eller kulturell verdi

Utfyllende opplysninger

Utfyllende opplysninger

Sjeldenhet

Dokumentet er enestående i sitt slag. Det er ikke manipulert eller endret over tid. Dokumentet er fotografert og vil bli digitalisert, og dermed vil ikke informasjonsinnholdet gå tapt selv om originalen skulle gå tapt. Men det taktile i dokumentet og vissheten om at akkurat dette fysiske dokumentet er det eldste bevarte brevet i Norge, er uløselig knyttet til selve originalen, som slik sett er uerstattelig.

Integritet

Representativitet

Konsultasjon og samtykke

Konsultasjon og samtykke

Har dokumentarvens eier(e) og forvalter(e) blitt orientert om og godkjent nominasjonen?

Ja

Vurdering av risiko

Vurdering av risiko

Gi en beskrivelse av i hvor stor grad den nominerte dokumentarven er truet.

De nominerte dokumentene er lite truet. De miljømessige forholdene i Arkivverkets lokaler er gode. Dokumentet er i god stand. Tilgangen til dokumentet er allerede begrenset. Det oppbevares permanent i spesiallaget utstillingseske, så selv om dokumentet ofte legges fram ved omvisninger i Riksarkivet, er det ikke utsatt for ytre påvirkning. Dokumentet er ellers lite etterspurt fordi det er trykt. Det er også tilgjengelig i form av fotografi.

Bevaringsplan

Bevaringsplan

Inngår dokumentarven i en bevaringsplan?

Nei

Hvis ja, last opp et sammendrag av bevaringsplanen. Hvis nei, last opp opplysninger om de nåværende bevaringsforholdene og forvaltningen av dokumentarven.

Vedlegg

- Arkivet_er_underlagt_felles_regler_for_adgang_og_bruk.doc
- NRA_dipl_perg_1207_1217.tif

Resultat og tilleggsinformasjon

Resultatet av nominasjonen og ev. tilleggsinformasjon

Hva ønsker din institusjon å oppnå ved å få dokumenter innskrevet i Norges dokumentarv? Kom med eventuell tilleggsinformasjon som støtter en innskriving i Norges dokumentarv.

Riksarkivet ønsker å få økt oppmerksomhet rundt dokumentet og dets betydning som historisk kildekrift, noe som vil kunne føre til økt interesse for Riksarkivets historiske dokumenter i sin alminnelighet.